

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

TARTALOM

I. RÉSZ - Jogi és közigazgatási rendelkezések	4
1. Hivatkozások	4
2. A Bizottság felelős szolgálata és a levelezés.....	4
3. Résztvevők	4
4. A koordináló kedvezményezett szerepe és kötelezettségei.....	5
5. A társkedvezményezett szerepe és kötelezettségei.....	5
6. A koordináló kedvezményezettre és a társkedvezményezettre egyaránt érvényes kötelezettségek	6
7. A projekt társfinanszírozói	7
8. Alvállalkozók	7
9. A külső ellenőrzőcsoportok szerepe.....	8
10. Polgári jogi felelősség	8
11. Összeférhetetlenség.....	8
12. Jelentés a technikai tevékenységekről.....	8
13. Kommunikációs tevékenység, a közvélemény tájékoztatása a közösségi támogatásról, és az audiovizuális termékek	10
14. Téradatok.....	11
15. A megállapodás módosítása	11
16. Késedelmes teljesítés.....	11
17. A projektzárás határidejének meghosszabbítása	12
18. Kifogásolható teljesítés és technikai mulasztások	12
19. A projekt megszüntetése	12
20. Titoktartás.....	14
21. Adatvédelem.....	14
22. Az eredmények tulajdonjoga és hasznosítása	14
23. Alkalmazandó jog és az illetékes bíróság	15
II. RÉSZ - Pénzügyi rendelkezések.....	16
24. A Közösség pénzügyi hozzájárulása a projekthez	16
25. Támogatható költségek	17
26. Nem támogatható költségek	20
27. Pénzbüntetés.....	21
28. Fizetési módok	22
29. Az eredménykimutatás	24
30. Hozzáadottérték-adó.....	25

31. Független könyvvizsgálat.....	25
32. A Bizottság pénzügyi ellenőrzése	25
33. Ellenőrzések és vizsgálatok.....	26
34. Állami támogatás.....	26
35. Földterület/földhasználati jogok megvásárlása, földbérlet.....	26

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

I. RÉSZ - Jogi és közigazgatási rendelkezések

1. Hivatkozások

Minden LIFE+ projekt végrehajtásakor az alábbi rendelkezések az irányadók, mégpedig a felsorolás sorrendjében:

- a 2007. május 23-i 614/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (LIFE+)¹,
- a koordináló kedvezményezettnek aláírásra kiküldött támogatási megállapodás külön rendelkezései,
- a támogatási megállapodás ezen általános rendelkezései,
- a támogatási megállapodásban (I. melléklet) ismertetett projektjavaslat (a továbbiakban: a projekt).

Fentiek a támogatási megállapodás szerves részét képezik.

2. A Bizottság felelős szolgálata és a levelezés

- 2.1. Az alábbi rendelkezések végrehajtásának alkalmazásában a Bizottságot a Környezetvédelmi Főigazgatóság engedélyezésre jogosult tisztviselője, illetve átruházott felhatalmazással engedélyezésre feljogosított tisztviselője képviseli.
- 2.2. A leveleket az alábbi címzettnek kell küldeni, az azonosító szám és a projekt címének feltüntetésével:

**European Commission
Directorate-General Environment
Unit ENV.E.4 - BU-9 2/1
B-1049 Brussels (Brüsszel)**

Minden levél egy másolatát a Bizottság által kijelölt külső projektellenőrző csoporthoz is el kell juttatni.

A levél bizottsági kézhezvételének időpontja az a dátum, amikor azt a fent említett felelős bizottsági egység hivatalosan iktatta.

3. Résztvevők

A LIFE+ projektek résztvevői szerepkörük és kötelezettségeik szerint az alábbi négy csoportba sorolhatók:

- koordináló kedvezményezett,
- társkezdvezményezett(ek),
- társfinanszírozó(k), és
- alvállalkozó(k).

¹ HL L 149., 2007.6.9., 1. o.

4. A koordináló kedvezményezett szerepe és kötelezettségei

- 4.1. A „koordináló kedvezményezett” az a természetes vagy jogi személy, aki kizárólagos jogi és anyagi felelősséggel tartozik a Bizottság felé a projektben meghatározott célok teljesítését és a projekt eredményeinek továbbadását szolgáló intézkedések maradéktalan végrehajtásával kapcsolatban.
- 4.2. A koordináló kedvezményezettet a támogatási megállapodáshoz csatolt felhatalmazással meghatalmazzák a társkedvezményezettek, hogy nevükben és képviselőjükben eljárjon, és aláírja a Bizottsággal kötött támogatási megállapodást és annak esetleges későbbi módosításait.
- 4.3. A koordináló kedvezményezett a Bizottsággal kötött megállapodás minden rendelkezését elfogadja.
- 4.4. Az aláírt felhatalmazás erejénél fogva a koordináló kedvezményezett a Bizottság által megítélt források egyedüli címzettje, ő jogosult elosztani a pénzeszközöket a társkedvezményezettek projektbeli részvételének arányában és a 4.8. pontban meghatározottak szerint a társkedvezményezettek között létrejött megállapodásoknak megfelelően.
- 4.5. Amennyiben egy társkedvezményezett vagy társfinanszírozó csökkenti pénzügyi hozzájárulásának mértékét, a koordináló kedvezményezett felelősége – a társkedvezményezettekkel közös megállapodásban – a projekt megfelelő végrehajtását biztosító forrásokról gondoskodni. A Bizottság semmilyen körülmények között nem növeli hozzájárulását vagy a társfinanszírozás mértékét.
- 4.6. A 24. pontban foglaltaktól függetlenül a koordináló kedvezményezett pénzügyileg is hozzájárul a projekthez.
- 4.7. A Bizottság számára a koordináló kedvezményezett az egyedüli kapcsolattartó, kizárólag ő számol be közvetlenül a Bizottságnak a projekt technikai és pénzügyi alakulásáról. Ennek megfelelően a koordináló kedvezményezett nyújt be a Bizottságnak minden szükséges jelentést, a 12. pontban foglaltak szerint.
- 4.8. A koordináló kedvezményezett minden társkedvezményezettel megállapodást köt azok technikai és pénzügyi részvételét illetően. A megállapodásoknak teljes mértékben összeegyeztethetőnek kell lenniük a Bizottsággal kötött támogatási megállapodásban foglaltakkal, pontosan hivatkozniuk kell ezekre az általános rendelkezésekre, és tartalmazniuk kell legalább a Bizottság által kiadott iránymutatásokat. A megállapodások a koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezettek között jönnek létre, azokról a projekt kezdetének dátumától számított kilenc hónapon belül a Bizottságot tájékoztatni kell. A támogatási megállapodás, és ezen belül a felhatalmazás rendelkezései (5.2. és 5.3. pont) az irányadók a koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezett között létrejött minden olyan megállapodás esetében, amely a koordináló kedvezményezett és a Bizottság között fennálló megállapodás teljesítését érintheti.

5. A társkedvezményezettek szerepe és kötelezettségei

- 5.1. Társkedvezményezett kizárólag a projektleírásban ekképp megnevezett szervezet lehet, aki a projekt végrehajtásában megfelelő formában, felelősen vesz részt. A társkedvezményezett a 4.8. pontban említett megállapodás egyik aláíró fele, aki közvetlenül részt vesz a projekttel összefüggő egy vagy több feladat technikai végrehajtásában.

- 5.2. A társkedvezményezett a támogatási megállapodáshoz csatolt felhatalmazással meghatalmazza a koordináló kedvezményezettet, hogy a nevében és a képviselőjében eljárjon, és aláírja a Bizottsággal kötött támogatási megállapodást és annak esetleges későbbi módosításait. A társkedvezményezett ennek megfelelően teljes jogi felelősséggel ruházza fel a koordináló kedvezményezettet a megállapodásban foglaltak teljesítésével kapcsolatban.
- 5.3. A társkedvezményezett elfogadja a Bizottsággal kötött megállapodás összes rendelkezését, különös tekintettel a társkedvezményezettet és a koordináló kedvezményezettet érintő minden rendelkezésre. Mindenekelőtt tudomásul veszi, hogy az aláírt meghatalmazás alapján a koordináló kedvezményezett a Bizottság által megítélt források kizárólagos címzettje, ő jogosult elosztani a pénzeszközöket a társkedvezményezettek projektbeli részvételének arányában.
- 5.4. A társkedvezményezett legjobb tudása szerint segíti a koordináló kedvezményezettet a támogatási megállapodásban rögzített koordinátori kötelezettségei teljesítésében. A társkedvezményezett a koordináló kedvezményezett kérésére késedelem nélkül rendelkezésre bocsát a koordináló kedvezményezett által szükségesnek ítélt minden dokumentumot vagy adatot (legyen az technikai vagy pénzügyi jellegű).
- 5.5. A társkedvezményezettek mindegyike pénzügyileg is köteles hozzájárulni a projekthez, és a 4.8. pontban ismertetett megállapodás feltételei szerint részesül a Bizottság pénzügyi támogatásában.
- 5.6. A társkedvezményezettek nem tartoznak közvetlen beszámolási kötelezettséggel a Bizottság felé a projekt technikai és pénzügyi alakulásával kapcsolatban, hacsak erre őket a Bizottság kifejezetten fel nem kéri.

6. A koordináló kedvezményezettre és a társkedvezményezettre egyaránt érvényes kötelezettségek

- 6.1. A koordináló és a társkedvezményezett naprakész könyvelést köteles vezetni a hatályos törvények és rendelkezések által előírt, általánosan elfogadott számviteli gyakorlattal összhangban. A kiadások és bevételek nyomon követhetősége érdekében analitikus számviteli rendszert (költséghelyettesítő alapú számvitelt) kell bevezetni. A koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezettek a projekt teljes időtartama alatt és az utolsó kifizetést követő legalább öt évig kötelesek megőrizni a projekttel kapcsolatos és a Bizottságnak benyújtott, a kiadást, bevételt és jövedelmet igazoló minden bizonylatot, így az ajánlattételi dokumentációt, a számlákat, megrendelőlapokat, fizetési bizonylatokat, kereseti kimutatásokat, jelenléti íveket és minden egyéb, a költségek kiszámításához és kimutatásához felhasznált igazoló dokumentumot. Az igazoló dokumentumokat átlátható, pontos és hatékony módon kell könyvelni, és kérésre be kell mutatni a Bizottságnak. A koordináló kedvezményezett köteles egy példányt megőrizni az összes társkedvezményezett minden igazoló dokumentumából.
- 6.2. A koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezettek gondoskodnak arról, hogy a számlákon egyértelműen fel legyen tüntetve a projektre való hivatkozás, és így megfelelő helyre legyenek könyvelve az analitikus számviteli rendszerben.
- 6.3. A koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezettek a 13. pontban részletezett módon tájékoztatják a közvéleményt a közösségi támogatásról.

- 6.4. A koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezettek korlátlan tapasztalatcsere formájában megosztják egymással a projekt végrehajtásához szükséges szakismereteiket.
- 6.5. A koordináló kedvezményezett a projekttel összefüggésben nem alvállalkozói vagy beszállítói minőségben jár el a társkedvezményezettekkel szemben. A társkedvezményezettek a projekt vonatkozásában nem alvállalkozói vagy beszállítói a koordináló kedvezményezettnek vagy más társkedvezményezetteknek.

7. A projekt társfinanszírozói

- 7.1. A társfinanszírozók kizárólag pénzügyileg járulnak hozzá a projekthez, közvetlenül nem vesznek részt a projekt technikai megvalósításában, és nem részesülnek a közösségi forrásokból.
- 7.2. A társfinanszírozás érdekében a koordináló kedvezményezett és/vagy a társkedvezményezettek a támogatási megállapodásban rögzített koordinátori és/vagy társkedvezményezeti kötelezettségek maradéktalan figyelembevételével köteles(ek) minden szükséges megállapodást megkötni a társfinanszírozókkal.

8. Alvállalkozók

- 8.1. Konkrét feladatok határozott időtartamú elvégzésére a projekt folyamán alvállalkozók is felkérhetők, akik azonban nem tekinthetők társkedvezményezettnek.
- 8.2. Az alvállalkozók külső szolgáltatásokat nyújtanak a koordináló kedvezményezett és/vagy a társkedvezményezettek számára, akik teljes egészében kifizetik ezen szolgáltatások ellenértékét.
- 8.3. Az alvállalkozók nem pénzügyi befektetőként vesznek részt a projektben, ezért nem támaszthatnak igényt a projektből származó szellemi termékek tulajdonjára.
- 8.4. Állami koordináló kedvezményezettek vagy társkedvezményezettek esetében az alvállalkozói megbízásokat a vonatkozó közbeszerzésre alkalmazandó szabályokkal összhangban, a közbeszerzési eljárásokról szóló közösségi irányelveknek megfelelően kell odaítélni.

A 125 000 EUR összegű díjazást meghaladó megbízások esetében a magánszférában tevékenykedő koordináló kedvezményezetteknek vagy társkedvezményezetteknek versenytárgyaláson kell kiválasztaniuk a lehetséges alvállalkozók közül a legelőnyösebb ár-érték arányt kínáló; ennek során mindenkor az átláthatóság és az egyenlő elbírálás elve szerint kell eljárniuk, ügyelve az összeférhetlenség elkerülésére.

A fenti két bekezdésben ismertetett pályáztatás szabályait kell alkalmazni tartós fogyasztási cikkek beszerzése esetén is.

- 8.5. Az alvállalkozók által kiállított összes számlán egyértelműen hivatkozni kell az adott LIFE+ projektre (szám és cím vagy rövidített cím alapján) és a koordináló kedvezményezett vagy társkedvezményezett megrendelésére vagy alvállalkozói szerződésére. A számlákat megfelelően részletezni kell, hogy a szolgáltatások tartalmát külön tételenként azonosítani lehessen (pl. az egyes tételek pontos megnevezésének és költségének feltüntetésével).

9. A külső ellenőrzőcsoportok szerepe

- 9.1. A projekt nyomon követése érdekében a Bizottság munkáját külső ellenőrzőcsoportok segítik. Az ellenőrzőcsoportok figyelemmel kísérik és értékelik a projekt menetét, valamint megállapítják a projekt folyamán felmerült költségek indokoltságát. Kizárólag a Bizottság tanácsadó testületének szerepét töltik be. Az ellenőrzőcsoportok függetlenek a projektektől. Ellenőrzik a projekt végrehajtását és értékelik a Bizottsághoz benyújtott jelentéseket.
- 9.2. Az ellenőrzőcsoportoknak nincs felhatalmazásuk a Bizottság nevében döntést hozni. Az ellenőrzőcsoportok koordináló kedvezményezettnek vagy társkezdményezettnek szóló ajánlásai vagy megállapításai nem értelmezhetők a Bizottság állásfoglalásaként.
- 9.3. A külső ellenőrzőcsoportokat ugyanazon bizalmassági szabályok kötik, mint amelyek a projekt egyéb résztvevői és a Bizottság között fennállnak (a 20. pontban meghatározottak szerint).

10. Polgári jogi felelősség

- 10.1. A Bizottsággal szemben semmilyen körülmények között és semmilyen okból nem támasztható kárigény a támogatási megállapodásból fakadóan a projekt végrehajtása során felmerülő bárminemű kárért vagy sérelemért. A Bizottság visszautasít az ilyen károk nyomán keletkező mindennemű kártérítési vagy visszafizetési követelést.
- 10.2. A koordináló kedvezményezett mentesíti a Bizottságot a társkezdményezettekkel való viszonyát érintő, illetve az ebben az összefüggésben kötött megállapodások kapcsán felmerülő kötelezettségvállalás alól.
- 10.3. A koordináló kedvezményezettet és a társkezdményezetteket kizárólagos felelősség terheli harmadik felekkel szemben, a projekt végrehajtása során általuk elszenvedett károkat is beleértve.

11. Összeférhetlenség

- 11.1. A koordináló kedvezményezett az összes társkezdményezettel egyetemben vállalja, hogy megtesz minden szükséges lépést az összeférhetlenség kockázatának elkerülése érdekében, amely veszélyeztetné a támogatási megállapodás pártatlan és objektív megvalósítását. Ilyen összeférhetlenség különösen gazdasági, politikai vagy nemzeti érdekekből, családi vagy érzelmi okokból, illetve egyéb érdekközösségből adódhat.
- 11.2. A támogatási megállapodásban foglaltak teljesítése során vélhetően vagy ténylegesen felmerülő bármely összeférhetlenségi körülményt írásban haladéktalanul a Bizottság tudomására kell hozni. A koordináló kedvezményezett és a társkezdményezettek minden szükséges lépést megtesznek a helyzet haladéktalan rendezése érdekében. A Bizottság fenntartja magának a jogot az intézkedések maradéktalan végrehajtásának ellenőrzésére, és amennyiben szükségét látja, maga is további lépéseket tehet.

12. Jelentés a technikai tevékenységekről

- 12.1. A koordináló kedvezményezettnek rendszeresen tájékoztatnia kell a Bizottságot a LIFE+ projekt menetéről és eredményeiről az alábbi jelentések formájában:

- Projektindító jelentés, amelyet a projekt kezdetétől számított kilenc hónapon belül kell benyújtani;
- Zárójelentés, amelyet a projekt végétől számított három hónapon belül kell benyújtani;
- 24 hónapos futamidőnél hosszabb vagy a 300 000 EUR összeget meghaladó közösségi finanszírozású projektek esetében egy időközi jelentést is készíteni kell, melyhez időközi előfinanszírozásra vonatkozó kérelem csatolandó a 28.3. pontban meghatározott összeghatár elérésekor;
- Időközi helyzetértékelő jelentések benyújtása szükséges, ha az egymást követő jelentések beadása között több mint 18 hónap telne el.

Kivételes esetekben, amennyiben már a projekt első kilenc hónapjában elérik a 28.3. pontban meghatározott összeghatárt, a projektindító jelentés összevonható az időközi jelentéssel.

A projekt technikai és/vagy pénzügyi ügyvitelével kapcsolatos kérdésekben a Bizottság mindenkor rendelkezésre áll.

- 12.2. A jelentéseket alaki és tartalmi szempontból a bizottsági iránymutatások szerint kell elkészíteni.

A jelentésekből nem hiányozhatnak azok az információk, melyek alapján a Bizottság fel tudja mérni a projekt megvalósításának helyzetét, a munkaterv kivitelezésének pontosságát, a projekt pénzügyi vonatkozásait, és meg tudja állapítani a kitűzött célok megvalósítását vagy megvalósíthatóságát. A projektindító, az időközi és a zárójelentésnek a vonatkozó 12.5.–12.7. pontban kért adatokat szintén tartalmaznia kell.

- 12.3. A jelentéseket mind papír-, mind elektronikus formátumban be kell nyújtani a Bizottságnak és az általa kijelölt külső ellenőrzőcsoportnak. A beadványokhoz mellékleteivel együtt csatolni kell a technikai jelentések egy-egy teljes példányát, valamint az eredménykimutatást.

- 12.4. A koordináló kedvezményezettnek el kell juttatnia a zárójelentés egy példányát az érintett tagállam illetékes hatóságaihoz. Ezen hatóságok igényt tarthatnak az időközi jelentés egy példányára is.

- 12.5. Projektindító jelentés

A 12.2. pontban foglaltakon túlmenően a projektindító jelentésnek fel kell mérnie, hogy a megfogalmazott célkitűzések és a munkaterv a továbbiakban is változatlanul érvényesek-e. A Bizottság a koordináló kedvezményezett által beadott projektindító jelentés alapján, illetve amennyiben a kitűzött célok vagy a munkaterv nem bizonyulnak megvalósíthatónak, a 19. pontban foglaltaknak megfelelően idő előtti megszüntetési eljárást indíthat.

- 12.6. Időközi jelentés

A 12.2. pontban foglaltakon túlmenően az időközi jelentésnek eredménykimutatást is magában kell foglalnia, és elegendő információt kell tartalmaznia az addigi kiadások indokoltságának előzetes elbírálásához.

- 12.7. Zárójelentés

A 12.2. pontban foglaltakon túlmenően a zárójelentésnek eredménykimutatást is magában kell foglalnia, valamint elegendő információval kell szolgálnia ahhoz,

hogy a Bizottság meg tudja ítélni a felmerült költségek indokoltságát és a projekt vívmányainak jövőbeni fenntarthatóságát.

13. Kommunikációs tevékenység, a közvélemény tájékoztatása a közösségi támogatásról, és az audiovizuális termékek

- 13.1. A koordináló kedvezményezett és a társkezdvezményezettek kötelesek a nyilvánosság elé tárni a projektet és annak eredményeit, minden esetben megemlítve a közösségi támogatást. E tevékenység részleteit meg kell adni minden egyes tevékenységi jelentésben.
- 13.2. A koordináló kedvezményezettnek és a társkezdvezményezetteknek a projekt keretén belül létrehozott minden dokumentumban és adathordozón utalniuk kell a Közösség által biztosított támogatásra a Bizottság LIFE-logójának használatával. Az audiovizuális anyagokban az alkotókat ismertető első vagy utolsó képkockákon kifejezetten és jól olvashatóan utalni kell a LIFE-támogatásra (pl. „Készült az Európai Közösség LIFE programjának pénzügyi támogatásával”).
- 13.3. A LIFE-logó nem használható fel minőséghitelesítő vagy ökocímeként. Kizárólag közzétételi tevékenységek céljából alkalmazható.
- 13.4. A koordináló kedvezményezett külön a projekt céljára létrehozott weboldalon vagy meglévő weboldalán köteles tájékoztatni a közvéleményt a projekttel kapcsolatos tevékenységekről, a projekt menetéről és eredményeiről. A projekt főbb eredményeit a szélesebb nyilvánossággal megismertető weboldal címét fel kell tüntetni a jelentéseken. A weboldalt a projekt kezdetétől számított hat hónapon belül elérhetővé kell tenni a projekt lezárását követő öt évig, és rendszeres időközönként frissíteni kell.
- 13.5. A koordináló kedvezményezett és a társkezdvezményezettek kötelesek a projekt végrehajtásának helyszínén mindenki számára hozzáférhető és jól látható, stratégiai helyre projektismertető hirdetőtáblákat kihelyezni és azokat fenntartani. Ezeket a LIFE-logót mindig fel kell tüntetni.
- 13.6. A LIFE+ „Természet” projektek esetében a 13.2. és a 13.5. pontban foglaltak a Natura 2000 logóra is érvényesek. A hirdetőtáblákon fel kell hívni a figyelmet a projektnek a Natura 2000 hálózat létrehozásában játszott kiemelt szerepre.
- 13.7. A projekt összefoglalója a koordináló kedvezményezett nevével és elérhetőségi adataival együtt felkerül a LIFE honlapjára, a szélesebb nyilvánosság számára hozzáférhetően.
- 13.8. A projekt keretén belül beszerzett összes tartós fogyasztási cikk szerepelnie kell a LIFE-logónak, hacsak erről a Bizottság másképp nem rendelkezik.
- 13.9. A 20. pontban foglaltaktól függetlenül a Bizottság a projekttel kapcsolatos vagy a projekt nyomán keletkező minden relevánsnak ítélt adatot bármilyen formában és adathordozón megjelentethet, az internetes közzétételt is beleértve. A koordináló kedvezményezett és az összes társkezdvezményezett nem kizárólagos jogokkal ruházza fel a Bizottságot a projekt eredményeképpen születő audiovizuális anyagok részének vagy egészének időbeli korlátozás nélküli, nem kereskedelmi célú sokszorosításával, igény szerinti szinkronizálásával, terjesztésével és – akár nyilvános eseményeken való – felhasználásával kapcsolatban. A Bizottság ettől függetlenül nem tekinthető „szerzőtárs”-nak. A Bizottság fenntartja a jogot a 12. pontban felsorolt különböző jelentésekben szereplő fényképek felhasználására az általa készített tájékoztató anyagok illusztrációjaként. A felhasznált képek szerzőjét a projekt hivatkozási számának feltüntetésével jelzi.

14. Téradatok

A LIFE+ projekt keretében létrejött és térinformatikai adatokat tartalmazó elektronikus eszközöknek meg kell felelniük az Európai Közösségen belüli térinformációs infrastruktúra (INSPIRE) kialakításáról szóló, 2007. március 14-i 2007/2/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben foglaltaknak².

15. A megállapodás módosítása

- 15.1. A koordináló kedvezményezett a technikai jelentésekben vagy levélváltás útján köteles tájékoztatni a Bizottságot a projektben a támogatási megállapodásban részletezettekhez képest bekövetkezett mindennemű változásról. Nem fogadhatóak el a projekt általános célkitűzéseit alapjaiban érintő változtatások, amelyek kétségessé tehetnék a támogatás odaítélésére vonatkozó döntést, illetve sértenék a kérelmezők egyenlő elbírálásának elvét.
- 15.2. Lényegi módosítások esetében írásbeli különmegállapodás formájában szükség van a Bizottság jóváhagyására. Lényegi módosítások a következők:
- a tevékenységek és/vagy végtermékek jellegét vagy tartalmát érintő jelentős változtatások,
 - a koordináló kedvezményezett vagy egy társkezdményezett jogállásában bekövetkező változások,
 - a projekt partneri viszonyait érintő változások,
 - a projekt tartamát érintő változtatások,
 - a projekt előzetes költségvetésének módosításai, amennyiben több mint 10%-kal vagy legalább 30 000 EUR összeggel meghaladják bármely költségkategória előirányzott kiadását. Ezek a küszöbértékek a tartós fogyasztási cikkek mindhárom alcsoportjára érvényesek. Nem alkalmazhatók azonban az „általános költségek” kategóriánál, amely esetében nem léphető túl a 25.13. pontban megszabott költségkeret.
- 15.3. A 15.2. pontban felsorolt módosítások esetén a koordináló kedvezményezettnek hivatalos beadványban kell kérelmeznie a változtatást, a Bizottság iránymutatásainak megfelelően. Amennyiben a módosítás iránti kérelem a projekt partneri viszonyainak és/vagy egy társkezdményezett vagy társfinanszírozó költség-hozzájárulásának módosítására irányul, az érintett társkezdményezett vagy társfinanszírozó aláírásának szintén szerepelnie kell a módosítási kérelmen. A Bizottságnak jogában áll belátása szerint elfogadni vagy elutasítani a kérelmet, illetve nem köteles azt figyelembe venni, ha a projekt lezárását megelőző utolsó három hónapon belül érkezett.

16. Késedelmes teljesítés

- 16.1. A projekt a támogatási megállapodás külön rendelkezéseiben jelzett napon indul, függetlenül a támogatási megállapodás aláírásának, illetve az indító előfinanszírozás kifizetésének dátumától.
- 16.2. A koordináló kedvezményezett haladéktalanul és teljes körűen köteles tájékoztatni a Bizottságot minden olyan körülményről, amely a projekt

² HL L 108., 2007.4.25., 1. o.

végrehajtását akadályozhatja vagy késleltetheti. Az érintett feleknek meg kell állapodniuk a szükséges lépésekben.

- 16.3. A Bizottság fenntartja a jogot a támogatási megállapodás megszüntetésére vagy a támogatás megvonására, amennyiben a projekt végrehajtása az eredmények értékét csökkentő, jelentős mértékű késedelmet szenvedne.

17. A projektzárás határidejének meghosszabbítása

- 17.1. A projekt lezárásának dátuma kizárólag olyan előre nem látható, rendkívüli körülmények esetén halasztható későbbre, amelyek bizonyos ideig meghiúsítják a projektben meghatározott tevékenység vagy tevékenységek végrehajtását.
- 17.2. A projektzárás határidejének meghosszabbítása iránti kérelmet a bizottsági iránymutatásoknak megfelelően kell benyújtani, annak elegendő információval kell szolgálnia ahhoz, hogy a Bizottság el tudja bírálni a kérelem indokoltságát és az átdolgozott munkaterv megvalósíthatóságát. A Bizottságnak jogában áll belátása szerint elfogadni vagy elutasítani a kérelmet, illetve nem köteles figyelembe venni, ha az a projekt lezárását megelőző utolsó három hónapon belül érkezett.

18. Kifogásolható teljesítés és technikai mulasztások

A Bizottság fenntartja a jogot a közösségi társfinanszírozás megfelelő mértékű csökkentésére, amennyiben a projekt tevékenységeinek végrehajtásában alapvető minőségi vagy mennyiségi kifogások merülnek fel.

19. A projekt megszüntetése

- 19.1. A Bizottság mindennemű kártalanítási kötelezettség nélkül megszüntetheti a támogatási megállapodást az alábbi esetekben:
- amennyiben a koordináló kedvezményezett megalapozott technikai vagy gazdasági indokok nélkül elmulasztja teljesíteni a támogatási megállapodásban foglalt valamely alapvető kötelezettségét;
 - vis maior esetén, illetve ha a tevékenységet rendkívüli körülmények miatt kellett felfüggeszteni;
 - amennyiben egyértelműsíthető, hogy a projekt nem éri el célkitűzéseit; illetve
 - ha a koordináló kedvezményezett tehető felelőssé a projekt irányításában tapasztalható súlyos szabálytalanságokért.
- 19.2. A projekt megszüntetéséhez a Bizottság szabványos vagy gyorsított eljárással élhet.
- 19.3. Szabványos eljárás
- A Bizottság először ajánlott levélben tájékoztat a megszüntetési eljárás elindításáról és annak okairól, egyben felkéri a koordináló kedvezményezettet, hogy teljesítse a támogatási megállapodásban foglalt kötelezettségeit és küldje meg válaszáat a levél kézhezvételétől számított harminc napon belül.
 - A koordináló kedvezményezett válaszlevelének tanulmányozását követően a Bizottság vagy megszünteti, illetve felfüggeszti az eljárást, vagy egy második ajánlott levélben értesíti a koordináló kedvezményezettet a projekt megszüntetéséről, és kitűzi a projektzárás új napját.

Amennyiben az első levél kézhezvételétől számított harminc napon belül a Bizottsághoz nem érkezik válaszlevél, a projekt a határidő lejártával lezártnak tekintendő.

Minden olyan esetben, amikor a projekt megszüntetési eljárással zárul, a zárójelentés az új projektzárási határidőtől számított három hónapon belül esedékes.

19.4. Gyorsított eljárás

A Bizottság azonnali hatállyal, előzetes bejelentés és bárminemű kártalanítási kötelezettség nélkül felmondhatja a támogatási megállapodást, amennyiben

- a koordináló kedvezményezett ellen csődeljárás, felszámolási vagy hasonló jellegű eljárás indult;
- a koordináló kedvezményezett a támogatási megállapodással járó közösségi pénzügyi források megszerzése érdekében szándékosan hamis vagy hiányos nyilatkozatokat tett;
- a koordináló kedvezményezett tudatosan vagy gondatlanságból súlyos szabálytalanságot követett el a megállapodásban foglaltak teljesítésekor, amely veszteséget okoz vagy okozhat a közösségi költségvetésben;
- a koordináló kedvezményezett a Közösségek pénzügyi érdekeit sértő csalásban, korrupciós vagy egyéb törvénytelen tevékenység végrehajtásában érintett; illetve ha
- a koordináló kedvezményezettet egy jogerős ítélet a szakmai magatartását is érintő vétségben elmarasztalja, illetve súlyos szakmai visszaélése bármilyen megalapozott módon bebizonyosodik;

Ilyen esetekben a Bizottság ajánlott levélben értesíti a koordináló kedvezményezettet, hogy a projektet azonnali hatállyal megszüntette. A zárójelentést a projekt új záródátumától számított három hónapon belül kell elkészíteni.

- 19.5. A támogatási megállapodás pénzügyi szabálytalanságok miatti felmondása nem érinti az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. december 18-i 2988/95/EK, Euratom tanácsi rendelettel³ összhangban alkalmazható közigazgatási intézkedések és szankciók hatályát.

A támogatási megállapodás megszüntetésekor a Bizottság kérheti a már kifizetett összegek részének vagy egészének visszafizetését. A támogatható kiadások összegének meghatározása kizárólag a 19.3. és a 19.4. pontban ismertetett eljárások lezárásakor rendelkezésre álló információk alapján történik.

- 19.6. A koordináló kedvezményezett szándékának hivatalos írásbeli közlésével bármikor megszüntetheti a projektet, amennyiben arra megalapozott gazdasági vagy technikai okai vannak. A koordináló kedvezményezett a fent említett hivatalos írásbeli értesítés benyújtásától számított három hónapon belül a projekt végrehajtásának állapotát és a megszüntetés okait ismertető zárójelentést, valamint eredménykimutatást köteles készíteni, amely alapján a Bizottság meghatározza a támogatható költségek összegét. Indoklás vagy elfogadható indokok hiányában a megállapodást nem szerződészerűen szüntette meg a

³ HL L 312., 1995.12.23., 1. o.

koordináló kedvezményezett, ez esetben pedig a Bizottság kérheti a már kifizetett összegek részének vagy egészének visszafizetését.

20. Titoktartás

A Bizottság, a koordináló kedvezményezett és a társkezdményezettek vállalják, hogy megőrzik minden olyan dokumentum, információ vagy bizalmasan közölt egyéb anyag titkosságát, amelynek a közzététele a másik félnek kárt okozhatna. A titoktartási kötelezettség a feleket a projekt lezárásának napján túl is köti. A projektben szereplő személyes adatok elektronikus információkezelő eszközre kerülnek, amelyhez az Európai Bizottság, az Európai Unió más intézményei és a külső projektellenőrző csoport titoktartási megállapodás ellenében férhetnek hozzá. Az információkezelő eszköz kizárólag LIFE-projektek irányítására szolgál.

21. Adatvédelem

- 21.1. A koordináló kedvezményezettnek joga van a Bizottság tulajdonában lévő, a projektet érintő adatokhoz és információkhoz hozzáférni, illetve azok helyesbítését kérni.
- 21.2. A Bizottság, a koordináló kedvezményezett és a társkezdményezettek tiszteletben tartják a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 45/2001/EK európai parlamenti és a tanácsi rendeletben⁴ foglaltakat.
- 21.3. A 20. pontban foglaltaktól függetlenül a koordináló kedvezményezett tudomásul veszi az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáféréstől szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet⁵ rendelkezéseit.

22. Az eredmények tulajdonjoga és hasznosítása

- 22.1. A koordináló kedvezményezett és/vagy a társkezdményezettek a projekt nyomán születő dokumentumok, szabadalmazható vagy szabadalmazott találmányok és szakismeretek szerzői jogainak tulajdonosai.
- 22.2. A Bizottság a környezetbarát technikák vagy modellek alkalmazásának támogatása érdekében különösen fontosnak tartja, hogy a koordináló kedvezményezett által létrehozott dokumentumok, szabadalmak és szakismeretek rendelkezésre állásuk pillanatában, hátrányos megkülönböztetés nélkül és méltányos kereskedelmi feltételek mellett elérhetővé váljanak a Közösségen belül.
- 22.3. A Bizottság elvárja, hogy a koordináló kedvezményezett és/vagy a társkezdményezettek a projekt lezárását követően még öt évig megfeleljenek a 22.2. pontban foglaltaknak.
- 22.4. Amennyiben a koordináló kedvezményezett indokolatlanul megtagadja a hozzáférést ezekhez a szellemi termékekhez, illetve felhasználásukhoz nem biztosít engedélyt ezen feltételek alapján, a Bizottság fenntartja a jogot a 19.

⁴ HL L 8., 2001.1.12., 1. o.

⁵ HL L 145., 2001.5.31., 43. o.

pontban foglalt rendelkezések alkalmazására, illetve ha a projekt már lezárult, igényt tarthat a közösségi hozzájárulás részének vagy egészének visszafizetésére.

23. Alkalmazandó jog és az illetékes bíróság

A közösségi támogatás esetében a támogatási megállapodás feltételei, a vonatkozó közösségi jogszabályok, valamint – szubszidiáris alapon – Belgium támogatásokra vonatkozó jogszabályai az irányadók.

A koordináló kedvezményezett a támogatási megállapodás rendelkezéseinek alkalmazására, valamint annak végrehajtására vonatkozó bizottsági határozatok tekintetében bírósági eljárást kezdeményezhet az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságánál, fellebbezés esetén pedig az Európai Unió Bírósága előtt.

II. RÉSZ - Pénzügyi rendelkezések

24. A Közösség pénzügyi hozzájárulása a projekthez

24.1. A felmerült támogatható költségekre vonatkozóan a Közösség pénzügyi hozzájárulásának mértékét a támogatási megállapodásban rögzített támogatási arány alapján kell meghatározni.

24.2. A Bizottság által a koordináló kedvezményezettnek kifizetett teljes összeg semmilyen körülmények között nem haladhatja meg a támogatási megállapodásban meghatározott közösségi támogatás felső határértékét, még ha egy adott projekt tényleges támogatható költségei magasabbak is a támogatási megállapodásban meghatározott költségvetési keretnél.

A koordináló kedvezményezett biztosítja, hogy a projekt társfinanszírozásához a kedvezményezettek sem közvetve, sem közvetlenül nem használnak fel semmilyen egyéb európai uniós forrást. Ezen kötelezettség teljesítéséhez a koordináló kedvezményezett minden ilyen helyzetről és a megoldás érdekében tenni szándékozott intézkedésekről köteles haladéktalanul tájékoztatni a Bizottságot. A 31. pontban meghatározott független könyvvizsgáló ellenőrzi a projektfinanszírozás forrásait.

24.3. A 4.6. és az 5.5. pontban foglalt kötelezettségektől függetlenül a koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezettek tudomásul veszik, hogy a közösségi hozzájárulás nem szükségszerűen szolgálja nyereség termelését vagy termel hasznot. A nyereséget a projekt költségeinek levonása után az utolsó kifizetés igénylésekor fennmaradó bevételtöbblet képezi.

24.4. A bevételek származhatnak a Közösség, a társkedvezményezettek, valamint a társfinanszírozók forrásaiból, illetve – kizárólag és közvetlenül – a projektből származó bevételekből (például konferenciák részvételi díja, faanyag-értékesítés stb.).

A koordináló kedvezményezett felelőssége arról gondoskodni, hogy a projekt végrehajtása folyamán keletkező és a projektből származó bevételek a projekt költségvetésében közvetlen bevételként legyenek elszámolva.

Az ilyen bevételről mindenkor nyilatkozni kell. A Bizottság ennek mértékében csökkenti pénzügyi hozzájárulását az összkiadás és a teljes bevétel egyensúlya érdekében.

24.5. A 19. pontban a megállapodás megszüntetésével kapcsolatos jogok sérelme nélkül, valamint a 27. pontban ismertetett bizottsági szankciók lehetőségének fenntartásával a Bizottság elmulasztott, kifogásolható, hiányos vagy késedelmes teljesítés esetén a ténylegesen elvégzett tevékenységgel arányban csökkentheti a kezdeti bizottsági hozzájárulás mértékét, a támogatási megállapodásban rögzített feltételek mellett.

24.6. A koordináló kedvezményezett bankszámláin vagy fiókszámláin azonosíthatónak kell lenniük a Bizottság által fizetett összegeknek. Ha az ezekre a bankszámlákra helyezett összegek kamatoznak vagy a számlavezető ország területén érvényes jogszabályok értelmében kamattal egyenértékű hozamot eredményeznek, és amennyiben a kamat vagy a hozam az előfinanszírozási kifizetésekből származik, a Bizottság a 24.7. pontban meghatározott módon azt visszaigényli.

24.7. A koordináló kedvezményezett köteles tájékoztatni a Bizottságot az előfinanszírozási összeg nyomán keletkező kamat vagy a kamattal egyenértékű hozam mértékéről. Az értesítést a támogatás maradványösszegének igénylésekor kell megtenni. A kamat nem tekintendő a projektből származó közvetlen bevételnek, ezért a Bizottság levonja a maradvány összegéből.

Amennyiben továbbá az előfinanszírozás összege meghaladja a 750 000 eurót, a koordináló kedvezményezett az egyes naptári évek végére keletkező kamatról vagy azzal egyenértékű hozamról köteles tájékoztatni a Bizottságot a tárgyévét követő év január 31-ig. Az ilyen kamatokat beszédési utalványon kell befizetni.

Kivételt képeznek az 50 000 eurónál kisebb összegű előfinanszírozási kifizetések, amelyek esetében a kamatot nem igényli vissza a Bizottság.

A Bizottság szintén nem tart igényt a tagállamoknak fizetett előfinanszírozás kamataira.

24.8. A koordináló kedvezményezett és az esetleges társkedvezményezettek elfogadják, hogy a közösségi pénzügyi hozzájárulás nem adhat alapot a Bizottsággal szemben támasztott semminemű követelésre, így más szervezetekre vagy harmadik félre át nem ruházható.

25. Támogatható költségek

25.1. A költségek akkor tekinthetők támogathatónak, amennyiben:

- a projekt költségvetésében fel vannak tüntetve, illetve a támogatási megállapodás egy módosításával kifizetését jóváhagyták;
- közvetlenül kapcsolódnak, illetve szükségesek a támogatási megállapodásban meghatározott projekt végrehajtásához;
- ésszerűek és megfelelnek a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvének, különös tekintettel a gazdaságosságra és a költséghatékonyságra;
- megfelelnek a vonatkozó adó- és járuléktörvényeknek; valamint
- a projekt tartama alatt ténylegesen a támogatási megállapodásban meghatározottak szerint merültek fel, szerepelnek a koordináló kedvezményezett és az esetleges társkedvezményezettek számlaegyenlegén és adóbevallásaiban, továbbá azonosíthatók és ellenőrizhetők;

Egy adott költség a projekt időtartama alatt keletkezett, amennyiben:

- a fizetési kötelezettség a Bizottság támogatási megállapodásának megkötése után jelentkezett;
- a vonatkozó tevékenység végrehajtása a projekt kezdetének dátumát követően indult és a záródátum előtt be is fejeződött (egyedüli kivétel a támogatási megállapodás aláírását követő, a projektindítást megelőző időszakra, valamint a projektzárást követő hat hónapra vonatkozó bankgarancia, valamint a 31. pontban részletezett független könyvvizsgálat költsége); valamint
- a költséget a végelszámolás benyújtása előtt teljes egészében kiegyenlítették.

25.2. Munkaerőköltség a projekttel kapcsolatos tevékenységekre fordított tényleges munkaidő szerint számolható fel. Kiszámításának alapja a tényleges bruttó fizetés vagy munkabér kötelező társadalombiztosítási járulékokkal és a javadalmazás részét képező egyéb, törvényben előírt költségekkel növelt összege, amely egyéb kifizetéseket nem foglal magában. Az egyes munkavégzők projekttel kapcsolatos

tevékenységekre fordított munkaóráinak számáról a koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezett kötelesek rendszeres jelleggel munkaidő-kimutatást készíteni vagy azzal egyenértékű időnyilvántartási rendszert vezetni, és azt rendszeresen ellenőrizni.

Ebben a kategóriában akkor számolhatók el az egyéni vállalkozókkal kötött szolgáltatási szerződések, ha az adott egyéni vállalkozó a koordináló kedvezményezett vagy társkedvezményezett telephelyén és irányítása alatt tevékenykedik, és amennyiben ez megfelel a vonatkozó nemzeti törvények előírásainak. A szolgáltatási szerződés keretében munkát végző egyének projekttel kapcsolatos tevékenységekre fordított munkaóráinak számáról a koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezett kötelesek rendszeres jelleggel munkaidő-kimutatást készíteni vagy azzal egyenértékű időnyilvántartási rendszert vezetni, és azt rendszeresen ellenőrizni. A támogatható költség a projekttel összefüggésben munkát végző magánszemélynek ténylegesen kifizetett összeg.

A köztisztviselői bérköltségek közül kizárólag azoknak a projekttevékenységeknek az ellenértéke számolható el, amelyek elvégzésére az illetékes közintézmény a projekt hiányában nem adott volna megbízást. A munkavégzésben résztvevő köztisztviselők megbízása csak az adott projekt megvalósítására terjedhet, bérköltsége nem vonható össze az állandó munkaviszonnyal rendelkező, meglévő munkavállalók bérével, hanem többletkiadásnak tekintendő. A közintézmények projektbeli hozzájárulásának mértéke (koordináló kedvezményezetti és/vagy társkedvezményezetti minőségben) továbbá legalább 2%-kal meg kell hogy haladja a projektben költségként elszámolt köztisztviselők bérköltségének összegét.

- 25.3. Az utazási költségeket és a napidíjat a koordináló kedvezményezett vagy társkedvezményezett belső szabályzatával összhangban kell számlázni.
- 25.4. A külső szolgáltatások díja az alvállalkozói tevékenységhez kapcsolódó költségeket foglalja magában (külső vállalatok tevékenységei, berendezések vagy infrastruktúra bérleti díja stb.).

Nem számolható el a projekt költségvetésében külső szolgáltatásként az alvállalkozói szerződés keretében biztosított állóeszközök, létesítmények vagy fogyóeszközök vételára vagy lízingdíja (a bérleti díjjal ellentétben). Ezeket a költségtételeket a költségvetés megfelelő rovatában, külön kell feltüntetni.

Ebbe a kategóriába tartozik viszont a független könyvvizsgálat díja.

- 25.5. Tartós fogyasztási cikkek esetén csak akkor alkalmazható értékcsökkenési leírás, ha azok:
- a koordináló kedvezményezett, illetve a társkedvezményezett leltárában szerepelnek,
 - a projektben résztvevő koordináló kedvezményezettre, illetve társkedvezményezettre vonatkozó adózási és számviteli jogszabályok értelmében tőkeberuházásnak minősülnek,
 - beszerzése vagy lízingje normál piaci áron történt.
- 25.6. A 25.7. pont és a 25.9. pont külön rendelkezéseitől függetlenül a koordináló kedvezményezett/társkedvezményezett saját belső könyvviteli rendje/szabályai alapján számítja ki a támogatható értékcsökkenési leírás összegét, figyelembe véve a kérdéses létesítmény/berendezés típusát, a vétel/gyártás/lízing napját, a

projekt tartamát és a ténylegesen projektcélú használat arányát. A 31. pontban előírt független könyvvizsgálónak tanúsítania kell, hogy a koordináló kedvezményezett/társkezdményezett könyvelésében az értékcsökkenési leírás projektköltségként szerepel.

Az értékcsökkenési leírás azonban csak az alábbi mértékig támogatható:

- Infrastrukturális költségek: a beszerzési összköltség 25%-a;
- Berendezések költségei: a beszerzési összköltség 50%-a.

25.7. A 25.6. pontban foglaltakkal szemben kivételt képeznek a LIFE+ „Környezetvédelmi politika és irányítás” és a LIFE+ „Biodiverzitás” program keretében finanszírozott projektek, ezek esetében ugyanis a prototípusokra nem vonatkozik a felső határ, azaz a vételár 100%-a társfinanszírozási szempontból támogatható kiadásnak számít.

A prototípus olyan infrastruktúra és/vagy berendezés, amelyet kifejezetten a projekt végrehajtásához állítottak elő, és amely nem került kereskedelmi forgalomba és/vagy sorozatgyártásra. A prototípussal szemben követelmény, hogy kulcsszerepet játsszon a projekt demonstrációs tevékenységeiben. Kizárólag a projekt időtartama alatt vásárolt és használt összetevői szerepelhetnek a számadásban.

A prototípus a projekt tartama alatt és az azt követő öt évben nem használható kereskedelmi célokra. Minden esetben be kell jelenteni, ha a prototípust vagy bármely összetevőjét a projekt időtartama alatt vagy az azt követő öt évben kereskedelmi célokra használják (pl. eladják, lízingelik, bérbe adják vagy áruterelésre, illetve szolgáltatások biztosítására használják). A prototípus előállítási költségeinek értékcsökkenése ekkor a 25.5. és a 25.6. pontban foglaltakkal összhangban leírható.

25.8. A projekt kezdetének időpontja előtt beszerzett tartós fogyasztási cikkek értékcsökkenési leírása nem támogatható. Az ilyen jellegű költségek az „általános költségek” kategóriájába sorolandók.

25.9. A LIFE+ „Természet” projektek esetében a hatóságok, civil szervezetek vagy non-profit magántársaságok által beszerzett, a projekt végrehajtásához szervesen kapcsolódó és a projekt tartama alatt jelentős mértékben kihasznált tartós fogyasztási cikkek költsége teljes egészében támogathatónak minősül. A támogathatóság feltétele, hogy a koordináló kedvezményezett és a társkezdményezettek vállalják, hogy ezeket a cikkeket a LIFE+ „Természet” program keretében társfinanszírozott projekt lezárása után is végérvényesen természetvédelmi tevékenységekhez rendeljék.

25.10. A LIFE+ „Természet” projektek esetében a földterület/földhasználati jogok megszerzéséhez és lízingjéhez kapcsolódó költségek támogathatók, azokat a tartós fogyasztási cikkektől elkülönítve kell könyvelni. A 35. pont rendelkezéseit kell alkalmazni.

25.11. A fogyóeszközök költségei minden olyan anyag, áru vagy berendezés beszerzéséhez, gyártásához, javításához vagy használatához kapcsolódnak, amelyek:

- nem szerepelnek a projektben résztvevő koordináló kedvezményezett vagy társkezdményezettek tartós fogyasztási cikkeinek leltárában;

- a projektben résztvevő koordináló kedvezményezettre vagy társkezdvezményezettre vonatkozó adózási és számviteli jogszabályok értelmében nem minősülnek tőkeberuházásnak;
 - kifejezetten a projekt végrehajtásához kapcsolódnak (az irodai kellékek/fogyóeszközök azonban „általános költségnek” számítanak).
- 25.12. Az egyéb kiadások közé a projekt végrehajtásához szükséges, de egyetlen kategóriába sem sorolható tételek kerülnek. Minden felsorolt költségnek igazolhatónak kell lennie, összege nem haladhatja meg a tényleges kiadást. A Bizottság által esetenként előírt bankgarancia biztosításakor felmerült költségeket ebbe a kategóriába kell könyvelni.
- 25.13. Az általános költségek a ténylegesen felmerült, támogatható közvetlen összköltség legfeljebb 7%-ának megfelelő átalányösszeggel támogathatók, a földvásárlás/földbérlet költségeinek kivételével. Ezeket nem kell számviteli bizonylatokkal igazolni. A projektben résztvevő munkavállalók közvetett vagy közvetlen foglalkoztatásához, irányításához, ellátásához és támogatásához szükséges általános, közvetett költségek minősülnek támogathatónak közvetett kiadásként.

26. Nem támogatható költségek

Az alábbi költségek nem minősülnek támogathatónak, ezért a projekt támogatható összköltségének kiszámításakor a Bizottság azokat nem veszi figyelembe:

- más közösségi pénzügyi forrásból támogatott tevékenységgel kapcsolatban felmerült költségek;
- a projektben előre nem tervezett tevékenységgel kapcsolatban, illetve a tevékenységek módosítása miatt felmerült költségek, amelyekre vonatkozóan nem született a 15. pontban ismertetett írásbeli különmegállapodás;
- tartós fogyasztási cikkek beszerzésének költségei, valamint a tájékoztató anyagok előállításakor felmerült költségek (beleértve a hirdetőtáblákat és a weboldalakat is), amennyiben nem szerepel rajtuk a LIFE-logó (és adott esetben a Natura 2000 logó);
- azok a költségek, amelyek után a koordináló kedvezményezett és/vagy a társkezdvezményezett a kérdéses időszakban már a Bizottság működési támogatásában részesülnek;
- azok a költségek, amelyek a tagállamok felelősségi körébe tartozó, illetve a madarak és a természetes élőhelyek védelméről szóló irányelvekkel kapcsolatban hozott kompenzációs intézkedésnek tekinthető bármely tevékenységgel összefüggésben merülnek fel;
- a LIFE+ projekt keretében kidolgozott vagy módosított irányítási, cselekvési vagy hasonló jellegű terv, amennyiben a kapcsolódó terv a projekt lezárása előtt jogilag nem lép hatályba. Ez magában foglalja mindazon eljárásrendi vagy jogi lépések projektzárás előtti végrehajtását, amelyeket egy adott tagállam jogrendje előír;
- a költségvetésben előirányzott költségkeretet 10%-kal vagy 30 000 euróval meghaladó tételek bármely költségkategóriában (a 15.2. pontban foglaltak szerint);

- a társkedvezményezett közötti, illetve bármely társkedvezményezett és a koordináló kedvezményezett közötti számlák;
- a társkedvezményezett vagy a koordináló kedvezményezett különböző részlegei közötti ügyletekből eredő költségek, kivéve ha a kérdéses ügyletek igazolhatóan a leggazdaságosabbnak bizonyultak, és minden nyereségkülönbözettől, hozzáadottérték-adótól és általános költségtől mentesek;
- árfolyamveszteségek;
- szükségtelen vagy pazarló kiadások;
- a termékek vagy kereskedelmi tevékenységek népszerűsítése érdekében végzett terjesztés, marketing vagy reklámtevékenység költségei, kivéve ha ezeket a projektben kifejezetten megjelölték;
- az esetleges jövőbeli veszteségekre vagy kötelezettségekre vonatkozó céltartalékok;
- kamatterhek;
- kétes követelések;
- további társfinanszírozók keresésének és megnyerésének pénzügyi vonzata vagy költségei;
- reprezentációs költségek, kivéve azokat, amelyek teljes egészében és kizárólag a projektben meghatározott tevékenységek elvégzéséhez szükségesek;
- harmadik fél által finanszírozott egyéb projektekhez kapcsolódó költségek;
- adományozott eszközök és térítésmentes szolgáltatások, beleértve az önkéntes munkát;
- úti- és szállásköltségek, valamint a közösségi intézmények és a külső ellenőrzőcsoportok megbízottjai nevében történt díjazás bármely formája;
- jelentős infrastrukturális beruházások;
- alapvető tudományos kutatás;
- engedélyek vagy szabadalmak díjai vagy a szellemi tulajdonjogok oltalmához kapcsolódó egyéb díjak;
- az EMAS és ECOLABEL regisztrációs eljárás költségei;
- földvásárlás, amennyiben nem a 35. pontban foglaltak szerint történik.

Ez a felsorolás nem teljes.

27. Pénzbüntetés

Az Európai Közösségek általános költségvetésére alkalmazandó költségvetési rendelet⁶ alapján és az arányosság elvére kellő figyelemmel az adott közösségi támogatás 2–10%-ának megfelelő pénzbüntetést köteles fizetni a koordináló kedvezményezett, amennyiben bebizonyosodik, hogy a megállapodásban foglalt kötelezettségeit súlyosan megszegte. A pénzbüntetés kiadásáról meghozott döntéséről a Bizottság ajánlott levélben tájékoztatja a koordináló kedvezményezettet.

⁶ HL L 248., 2002.9.16., 1. o. és HL L 390., 2006.12.30., 1. o.

28. Fizetési módok

- 28.1. A Közösség két vagy három részletben folyósítja pénzügyi hozzájárulását.
- 28.2. Az indító előfinanszírozási kifizetés a maximális közösségi pénzügyi hozzájárulás 40%-a. A hozzájárulás mértéke 50%-ra emelkedik azon projektek esetében, amelyek végrehajtási időszaka 24 hónapnál rövidebb vagy ezzel egyenlő, illetve amelyek 300 000 EUR összegnél kevesebb vagy ezen összeggel egyenlő közösségi támogatásban részesülnek. A hozzájárulások kifizetése az alábbi dokumentumok kézhezvételétől számított 45 napon belül történik
- a mindkét fél által aláírt támogatási megállapodás;
 - aláírt kifizetés iránti kérelem, amelyen hiánytalanul szerepel a koordináló kedvezményezett neve és címe, a bank neve és címe, a bankszámla adatai és a projekt hivatkozási száma;
 - a koordináló kedvezményezett kiválasztási szakaszban felmért pénzügyi életképességétől függően a Bizottság bankintézet vagy biztosítótársaság garanciájára tarthat igényt a felülvizsgálati szakaszban. A garancia mértékének meg kell egyeznie az indító előfinanszírozási kifizetés összegével, és a projekt tartamára és az azt követő hat hónapra kell szólnia. A projekt meghosszabbítása esetén érvényességét meg kell hosszabbítani. Kivételes esetben a garancia kiváltható harmadik fél által nyújtott, egyetemleges felelősségen alapuló kezességgel. A garanciát a II. mellékletben meghatározott formátumban kell igazolni.
- 28.3. Időközi előfinanszírozási kifizetésben a maximális közösségi pénzügyi hozzájárulás 30%-ának erejéig a 24 hónapot meghaladó időtartamú vagy a 300 000 EUR közösségi hozzájáruláshoz nagyobb mértékű támogatást igénylő projektek részesülnek. Folyósításának feltétele, hogy az indító előfinanszírozási kifizetés legalább 150%-át felhasználják (a felmerült költségek százalékában), és hogy legalább kilenc hónappal a projekt záródátuma előtt igényeljék. Kifizetésére akkor kerül sor, ha a Bizottság elfogadta a 12. pontban részletezett projektindító jelentés, időközi technikai jelentés és az eredménykimutatás tartalmát.

Kivételes esetekben, amennyiben elmaradt az indító előfinanszírozási kifizetés, a koordináló kedvezményezett időközi előfinanszírozási kifizetést igényelhet azzal a feltétellel, hogy a külön rendelkezésekben előírányzott maximális hozzájárulás legalább 60%-ának megfelelő összegű kiadást eszközölt. A kifizetés összegét ezután a támogatási megállapodásban rögzített százalékként alapján határozzák meg az időközi technikai jelentés és az eredménykimutatás napjáig felmerült támogatható költségek tekintetében.

A Bizottságnak 105 nap áll rendelkezésére, hogy jóváhagyja az időközi technikai jelentést és az időközi eredménykimutatást az alábbi igazoló dokumentumok kézhezvételétől számítva:

- aláírt kifizetési kérelem, amelyen szerepel a koordináló kedvezményezett neve és címe, a bank neve és címe, a bankszámla adatai, a kérelmezett összeg, a projekt hivatkozási száma és a koordináló kedvezményezett által a kifizetés azonosításához megadott bármely hivatkozás;
- a könyvvizsgáló hivatalos bejegyzési száma, szervezete, neve és címe, a 31. pontban előírtak szerint.

- a vonatkozó eredménykimutatás és az időközi jelentés (12. pont).

Amennyiben a Bizottság a fenti határidő lejártáig nem él kifogással, az időközi jelentés jóváhagyottnak tekintendő. A kifizetés iránti kérelmet kísérő jelentés jóváhagyása semmilyen tekintetben nem jelenti a nyilatkozatok, illetve a tartalom szabályszerűségének, hitelességének, hiánytalanságának vagy helytállóságának elismerését.

- 28.4. A záróegyenleg (utolsó részlet) kifizetésére akkor kerül sor, ha a Bizottság a 12. pontban részletezett záró technikai jelentés és az eredménykimutatás tartalmát egyaránt elfogadta.

A Bizottságnak 105 nap áll rendelkezésére, hogy jóváhagyja a záró technikai jelentést és a zárszámadást, az alábbi igazoló dokumentumok kézhezvételétől számítva:

- aláírt kifizetési kérelem, amelyen szerepel a koordináló kedvezményezett neve és címe, a bank neve és címe, a bankszámla adatai, a kérelmezett összeg, a projekt hivatkozási száma és a koordináló kedvezményezett által a kifizetés azonosításához megadott bármely hivatkozás;
- a projekt teljes tartamára vonatkozó eredménykimutatás és a zárójelentés (12. pont);
- könyvvizsgálói jelentés, amennyiben azt a 31. pont előírja.

Amennyiben a Bizottság a fenti határidő lejártáig nem él kifogással, a zárójelentés jóváhagyottnak tekintendő. A kifizetés iránti kérelmet kísérő jelentés jóváhagyása semmilyen tekintetben nem jelenti a nyilatkozatok, illetve a tartalom szabályszerűségének, hitelességének, hiánytalanságának vagy helytállóságának elismerését.

- 28.5. A Bizottság felfüggesztheti vagy elutasíthatja a kifizetés iránti kérelmet a 28.2., 28.3. és 28.4. pontban előírt fizetési kérelem és az egyéb dokumentumok kézhezvételétől számított 105 napos időszakon belül. A Bizottság a koordináló kedvezményezettet írásban értesíti a felfüggesztésről.
- 28.6. A kifizetés fent említett időszakának felfüggesztésével a kért adatok beérkezésétől számítva indul újra a határidőig hátralévő időszak.
- 28.7. A jelentések pénzügyi vagy technikai tartalmának elutasításakor a 105 napos időszak az átdolgozott jelentések beérkezésének időpontjától indul újra.
- 28.8. A bizottsági kifizetések pénzneme az EUR (€).
- 28.9. Minden kifizetést a koordináló kedvezményezett javára, a VII. mellékletben megadott bankszámlára kell utalni. A bankszámlaszám esetleges változásáról haladéktalanul értesíteni kell a Bizottságot.
- 28.10. A kifizetés napja az a dátum, amikor az összeggel a Bizottság bankszámláját megterhelték.
- 28.11. A kifizetési időszak felfüggesztési lehetőségének sérelme nélkül a koordináló kedvezményezett késedelmi kamatra tarthat igényt a költségvetési rendelet végrehajtási szabályainak⁷ 106. cikkével összhangban.

⁷ HL L 111., 2007.4.28., 13. o.

- 28.12. Amennyiben a koordináló kedvezményezett indokolatlanul részesült kifizetésben, illetve ha a kifizetett összeg visszakövetelése a megállapodás értelmében indokolt, a koordináló kedvezményezett vállalja, hogy a Bizottság által meghatározott feltételek szerint és határidőre visszafizeti a kérdéses összeget a Bizottságnak.
- 28.13. A 19. pontban meghatározott esetekben a támogatási megállapodás megszüntetésekor a Bizottság kérheti a koordináló kedvezményezettnek kifizetett összeg részének vagy egészének visszafizetését. A részleges vagy teljes visszafizetés feltételeit és határidejét a Bizottság határozza meg az arányosság elvének alkalmazásával.
- 28.14. Ha a koordináló kedvezményezett a Bizottság által megszabott határidőn belül nem tesz eleget fizetési kötelezettségének, a Bizottság az összegre az Európai Központi Bank főbb refinanszírozási műveletekre megállapított alapkamatán felül három és fél százalékpontos késedelmi kamatot számíthat fel. A növelés alapját képező referencia-kamatláb a kifizetés végső határideje szerinti hónap első napján érvényes, Az Európai Unió Hivatalos Lapjának C sorozatában közzétett kamatláb.
- 28.15. A Bizottság által visszaigényelt kifizetésekkel kapcsolatban felszámított banki költségek teljes egészében a koordináló kedvezményezettet terhelik.
- 28.16. A Bizottság által kiállított és a visszafizetésre kötelezett koordináló kedvezményezetthez eljuttatott terhelési értesítés az EK-Szerződés 256. cikke értelmében érvényesíthető.
- 28.17. Amennyiben az esedékesség napjáig nem kerül sor a kifizetésre, a Bizottság a koordináló kedvezményezettet tértivevényes vagy hasonló ajánlott levélben értesítve ellentételezheti a koordináló kedvezményezettel szemben fennálló kötelezettségeit a kérdéses összeggel, illetve lehívhatja a 28.2. pontban meghatározottak szerint biztosított pénzügyi garanciát. Kivételes esetekben, amennyiben a Közösségek pénzügyi érdekeinek védelme indokolja, a Bizottság a követelés lejárta előtt is élhet az ellentételezés lehetőségével. A koordináló kedvezményezett előzetes hozzájárulására nincs szükség.

29. Az eredménykimutatás

- 29.1. Az eredménykimutatást az időközi és zárójelentéssel együtt kell benyújtani. A vonatkozó technikai jelentésben ismertetett időszakot veszik alapul.
- 29.2. Az eredménykimutatást a Bizottság iránymutatásainak megfelelően kell benyújtani. Egy példányt a Bizottság, egyet pedig a Bizottság által kijelölt ellenőrzőcsoport számára kell eljuttatni.
- 29.3. A koordináló kedvezményezett tanúsítja, hogy a fizetési kérelemben szereplő adatok hiánytalanok, megbízhatóak és helytállóak, hogy a Bizottságnak benyújtott pénzügyi dokumentumok megfelelnek az általános rendelkezésben foglaltaknak, valamint hogy a bejelentett költségek a ténylegesen felmerült költségeket tükrözik, és a kimutatásból egyetlen bizonylat sem hiányzik.
- 29.4. A kiadásokat igazoló dokumentumokat (pl. számlák) nem kell csatolni az eredménykimutatáshoz. A koordináló kedvezményezett kérésre azonban köteles bemutatni minden olyan dokumentumot – így adott esetben a számlákat is –, amelyre a Bizottság igényt tarthat a kapcsolódó tevékenységi jelentés és a költségek elbírálásához.

29.5. Az eredménykimutatás pénzneme kizárólag EUR (€) lehet. Ha a koordináló kedvezményezett vagy a társkedvezményezettek ettől eltérő pénznemben vezetik számlájukat, az összegeket kötelesek az Európai Központi Bank által a kifizetésük évének első munkanapjára meghatározott átváltási árfolyam szerint euróra átszámítani.

30. Hozzáadottérték-adó

30.1. Ha a koordináló kedvezményezett vagy a társkedvezményezettek nem igényelhetik vissza a projekt során kifizetett összegek héa-tartalmát, az támogathatónak minősül.

30.2. A héa támogathatósága érdekében a koordináló kedvezményezettnek hiteles okmányokkal kell bizonyítania, hogy ő és/vagy társkedvezményezettei a projektben foglaltak végrehajtásához szükséges eszközök és szolgáltatások után héa-fizetésre kötelezettek, és annak összegét vissza nem igényelhetik.

31. Független könyvvizsgálat

31.1. A koordináló kedvezményezettnek független könyvvizsgálót kell felkérni a Bizottsághoz megküldött zárszámadás hitelesítésére, amennyiben a külön rendelkezésekben meghatározott maximális közösségi hozzájárulás mértéke meghaladja a 300 000 EUR összeget.

31.2. A könyvvizsgáló igazolja, hogy a kimutatás megfelel a nemzeti törvényeknek és számviteli jogszabályoknak, és tanúsítja, hogy a felmerült költségek összegegyeztetetők a támogatási megállapodás feltételeivel. A könyvvizsgáló ellenőrzi továbbá a projekt finanszírozásának forrásait, különös tekintettel az egyéb közösségi pénzügyi forrásokból eredő társfinanszírozás kizárására. A könyvvizsgálói feladatokat a Bizottság iránymutatásainak megfelelően és az azokban előírt formátumban kell végrehajtani.

32. A Bizottság pénzügyi ellenőrzése

32.1. A Bizottság vagy annak meghatalmazott képviselője a projekt végrehajtási szakaszában és a közösségi hozzájárulás utolsó részletének folyósítását követő öt évben bármikor pénzügyi ellenőrzésnek vetheti alá a koordináló kedvezményezettet vagy társkedvezményezettet a 28.4. pontban ismertetettek szerint.

32.2. A pénzügyi ellenőrzés bizalmas jellegű.

32.3. A Bizottság vagy meghatalmazott képviselője betekinthet a projektben résztvevők költségtérítésének jogosultságát igazoló dokumentumokba, így a számlákba, a kereseti kimutatásokba, a megrendelőlapokba, a fizetési bizonylatokba, a jelenléti ívekbe és minden egyéb, a költségek kiszámításához és kimutatásához felhasznált igazoló dokumentumba.

32.4. A Bizottság megfelelő lépéseket tesz annak érdekében, hogy meghatalmazott képviselői bizalmasan kezeljék a megtekintett vagy hozzájuk eljuttatott adatokat.

32.5. A Bizottság vizsgálhatja, hogyan használta fel a koordináló kedvezményezett és a társkedvezményezettek a közösségi pénzügyi hozzájárulást.

32.6. A pénzügyi ellenőrzés eredményéről a koordináló kedvezményezett tájékoztatást kap. Azzal kapcsolatban a koordináló kedvezményezett észrevételeket tehet a Bizottság felé a kézhezvételtől számított egy hónapon belül. A Bizottság saját

belátása szerint figyelmen kívül hagyhatja az említett határidő után beérkezett észrevételeket.

- 32.7. A pénzügyi ellenőrzés következtetése alapján a Bizottság megteszi az általa szükségesnek tartott intézkedéseket. Élhet többek között a beszédési utalvány kiállításának eszközével, ha igényt tart a kifizetések részének vagy egészének visszafizetésére.
- 32.8. A Számvevőszék saját eljárása szerint vizsgálhatja a támogatási megállapodás keretében biztosított közösségi pénzügyi hozzájárulás felhasználását.
- 32.9. A 2185/96/EK, Euratom tanácsi rendelet⁸ és az 1073/1999/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet⁹ alapján az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) is végezhet helyszíni ellenőrzéseket és vizsgálatokat az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek csalás vagy más szabálytalanságok szembeni védelme céljából, a közösségi jogszabályok által meghatározott eljárások szerint. A vizsgálat megállapításai alapján adott esetben a Bizottság dönthet a támogatás visszaigényléséről.

33. Ellenőrzések és vizsgálatok

- 33.1. A koordináló kedvezményezett és a társkezdvezményezettek vállalják, hogy a Bizottság munkatársainak és a Bizottság által felhatalmazott személyeknek megfelelő bejárást biztosítanak a projekt végrehajtásának helyszíneire és létesítményeibe, valamint betekintést engednek a tevékenységek technikai és pénzügyi irányításához kapcsolódó dokumentumokba. A Bizottság által felhatalmazott személyek hozzáférési jogosultsága a Bizottság és a koordináló kedvezményezett között létrejövő titoktartási megállapodások hatálya alá eshet.
- 33.2. Az említett ellenőrzések a támogatás utolsó részletének a 28.4. pontban ismertetettek szerinti kifizetését követő öt év folyamán kezdeményezhetők.
- 33.3. Az ellenőrzések során bizalmasan kell eljárni.
- 33.4. A koordináló kedvezményezettnek és társkezdvezményezetteknek a kívánt mértékben a Bizottság és meghatalmazott képviselői rendelkezésére kell állniuk.

34. Állami támogatás

A megállapodásban meghatározott projekt finanszírozásához igénybe vett állami támogatások vagy állami forrásokból származó támogatások esetében maradéktalanul teljesíteni kell az EK-Szerződés 87. és 88. cikkében foglaltakat.

35. Földterület/földhasználati jogok megvásárlása, földbérlet

- 35.1. A LIFE+ „Természet” projekt megvalósításához szervesen kapcsolódó és abban kifejezetten előirányzott, a földterület/földhasználat megvásárlásához kapcsolódó költségek teljes mértékben támogathatók minősülnek az alábbi feltételekkel:
 - a beszerzés piaci áron történt;
 - a koordináló kedvezményezett és a társkezdvezményezettek vállalják, hogy a megvásárolt eszközöket a LIFE+ „Természet” program keretében

⁸ HL L 292., 1996.11.15., 2. o.

⁹ HL L 136., 1999.5.31., 1. o.

társfinanszírozott projekt lezárása után is végérvényesen természetvédelmi tevékenységekhez rendelik;

- a projektben meghatározottak szerint vásárolt földterület telekkönyvi bejegyzetésekor a koordináló kedvezményezett gondoskodik arról, hogy a bejegyzés biztosítékot tartalmazzon a földterület végérvényes természetvédelmi jellegéről. Ha egy adott tagállamban nem létezik ilyen telekkönyv, illetve nem biztosít megfelelő jogi garanciákat, a koordináló kedvezményezett köteles a földterület végérvényes természetvédelmi felhasználását a földvételi szerződés külön rendelkezésében kikötni. Amennyiben egy adott ország jogrendszere egyaránt kizárja az ilyen célú telekkönyvi széljegyzést és kikötések beépítését az adásvételi szerződésbe, a Bizottság elfogadhat más, ezekkel egyenértékű biztosítékot is, feltéve hogy az hosszú távon azonos szintű jogvédelmet biztosít, és megfelel a LIFE+ program szabályzatának I. mellékletében foglalt előírásnak;
- magánszervezetek által vásárolt földterületek esetén az adásvételi szerződésnek és/vagy a telekkönyvi bejegyzés széljegyzetének tartalmaznia kell egy arra vonatkozó biztosítékot, hogy amennyiben az adott magánszervezet megszűnne vagy alkalmatlannak bizonyulna a földterület természetvédelmi szempontú igazgatására, a földtulajdont elsődlegesen természetvédelmi tevékenységet folytató jogi személyre ruházza át. Amennyiben egy adott ország jogrendszere kizárja az ilyen célú telekkönyvi széljegyzést és kikötések beépítését az adásvételi szerződésbe, a Bizottság elfogadhat más, ezekkel egyenértékű biztosítékot is, feltéve hogy az hosszú távon azonos szintű jogvédelmet biztosít, és megfelel a LIFE+ program szabályzatának I. mellékletében foglalt előírásnak;
- amennyiben a földterületet későbbi földcsere céljából vásárolják meg, a földcsereének legkésőbb a projekt végéig meg kell történnie, a földcsere nyomán szerzett földterületre pedig alkalmazni kell e pont rendelkezéseit. A földcsere céljából vásárolt földterület az időközi jelentés szakaszában mentesül a végérvényes természetvédelmi felhasználás biztosítékának kötelezettsége alól.

35.2. A földbérlet tartama a projekt időtartamára korlátozódik vagy legalább 20 évre szól, és mindenkor összhangban kell lennie az élőhelyek és fajok védelmének szükségleteivel. Tartós földbérlet esetén a bérleti szerződésben egyértelműen rögzíteni kell az élőhelyek és fajok védelmét szolgáló célok elérését lehetővé tevő összes kötelezettséget és rendelkezést.